

El triomf de la Vespa que devora abelles

L'apicultor Magí Masó davant les caixes d'abelles que la Vespa invasora ha massacrat XEVI SALA.

Magí Masó, apicultor autodidacte, condueix el seu quatre per quatre per la carretera que mena a Montnegre, a les Gavarres gironines, i trenca per la pista forestal que unes quantes sacsejades després desembocarà en la finca on em mostrarà la devastació que ha quedat al camp de batalla. No hi ha eixam volador, no hi ha brunziment d'ales, un milió i mig d'abelles instal·lades en quaranta arnes hi han perdut la vida devorades per la Vespa Asiàtica, l'espècie invasora que ell no ha aconseguit combatre tot i aplicar tots els paranys a l'abast dels productors de mel i que, escamesa rere escamesa, l'han dut finalment a la decisió de replantejar el negoci. A partir d'ara l'abellar de Quart serà transhumant, és a dir, anirà movent els insectes per aprofitar les millors floracions. No corren bons temps per als apicultors catalans, els atacs de la Vespa velutina nigrithorax, nom científic que rep la intrusa que l'any 2005 es va detectar per primer cop a França provinent d'un contenidor comercial arribat d'Àsia –i que el 2012 va entrar a Catalunya–, s'afegeixen a la disminució de producció derivada del canvi climàtic –sense aigua no hi ha flors i

sense flors no hi ha nèctar– i a un tercer factor, la Varroa, un àcar paràsit que penetra dins dels insectes i els debilita fins a la mort. Sumant tots aquests factors en contra, els apicultors han de calcular almenys una pèrdua final del 30% dels exemplars que tenen “domesticats”, per dir-ho en els termes que li agrada fer servir a en Magí. Per això cada vegada són més necessaris els suplementos alimentaris per a les abelles, com els sucres invertits, que afegeixen costos als fabricants de mel.

La visita a l'explotació massacrada, que conserva també la petjada de les encuriosides visites nocturnes dels senglars, la fem el mateix dia que el Consell de Ministres ha anunciat un enduriment de les exigències en l'etiquetatge de la mel que surt a la venda per deixar clara la procedència d'altres països en cas de barreges. Una mesura que no preocupa el nostre apicultor perquè, segons diu, fa temps que en aquesta matèria les exigències de la Generalitat van molt per endavant de les espanyoles i s'acosten més als nivells europeus. A més, la seva clientela està acostumada a un producte d'altra qualitat i de proximitat, com la inigualable mel d'arboç. “El nostre lema és Vine i ho veuràs” i ell el remata: “La forma que tenim de treballar és garantia de qualitat, el mal d'esquena que tinc és per alguna raó.” Davant les caixes que ara desmuntarà encara hi ha posat el Koldo, un enreixat cilíndric on les depredadores entren amb facilitat però ja no poden sortir. Atrapats a un dels embuts metàl·lics que coronen el Koldo s'hi amunteguen un grapat de cadàvers asiàtics que han pagat cara la seva voracitat. Això és el que més molesta en Magí, haver de dedicar part del seu temps a matar vespes. “No em fa precisament feliç”, es lamenta. La comunitat científica insisteix a deslligar les velutines de l'adjectiu d'assassines, al capdavant la seva naturalesa les impulsa a caçar abelles comunes per convertir-les en aliment de les larves que les esperen als nius. Que primer les decapitin pot semblar una crueltat innecessària, però és un comportament lògic, la musculatura, o sigui les proteïnes, és al tòrax, el cap i l'abdomen sobren i així transporten menys pes. El problema afegit és que els atacs no causen només mortaldat entre les abelles quan surten per la tresquera, també redueixen l'activitat recol·lectora perquè les víctimes potencials s'acaben quedant atemorides dins les arnes.

El procés, expansiu i afamat, comença amb la fecundació d'una vespa reina que amb l'ajuda de les primers obreres construirà el niu embrionari amb fusta mastegada, de la mida d'una pilota de tennis, sovint en porxos d'habitatges o en naus industrials. És durant aquest procés inicial, quan la reina encara entra i surt, que es pot capturar. Quan la colònia adquireix dimensions més grans, les obreres es dediquen a construir el niu secundari amb fulles i saliva, sovint a les capçades dels arbres, la típica bola que tots hem vist als vídeos o a la vida real, grossa com una pilota de bàsquet i habitada per una comunitat que pot arribar als dos mil exemplars. D'allà, la reina ja no en sortirà, totalment dedicada a la posta d'ous, d'on en poden arribar a sortir tranquil·lament fins a dues-centes femelles més que, convertides també en reines, podran ser destinades a formar noves colònies. Son carnívores, no poden conservar la carn per sobreviure a l'hivern, tampoc fabriquen mel. Per això, passat l'estiu, en arribar la fred, la mare surt a fora i hiverna enterrada a terra o sota les pedres, mentre la resta de la colònia es queda resignadament a dins el niu per morir.

Cada vegada que algú comunica a un ajuntament que n'ha detectat un, de niu, sobretot si és proper a zones habitades o a escoles, el primer que fa l'empresa de control de plagues –autoritzada per la legislació vigent i d'acord amb Protocol d'Actuacions i de Seguiment marcat per la Generalitat– és comprovar amb els prismàtics si hi ha activitat o si es tracta d'un pira funerària assecada. Si el niu està abandonat no cal fer absolutament res, en cas contrari, l'empresa procedirà a la seva eliminació. Aquesta és precisament la via que segons en Magí s'hauria de potenciar, l'eliminació activa, implicant-hi més gent. Al principi les diferents administracions s'hi dedicaven més, però amb el temps ho han anat deixant per atendre altres prioritats, segurament quan es va veure que la temuda depredadora no era cap amenaça seriosa per a les persones. Perquè, si no ets al·lèrgic o no t'entren a la boca, la pessigada tan sols és una mica més dolorosa que les altres. “A mi això em fa bullir la sang, que als apicultors només ens deixin actuar per aplicar cures pal·liatives”, hi afegeix en Magí. De fet, el mateix protocol oficial assumeix que “cap mètode actual té la capacitat de controlar les poblacions de Vespa Velutina, no hi ha formules miraculoses. La utilització combinada dels mètodes en pot mitigar els efectes.” El protocol es refereix a la combinació de paranys comercials homologats i a la intervenció d'empreses de control de plagues, que sobretot actuen injectant biocides als vespers amb pistoles d'aire comprimit.

En la mateixa línia que en Magí, hi coincideix Carles López, president de l'Associació d'Apicultors de Girona. “Si el niu es troba en una propietat particular”, explica en Carles, “és el titular el que ha de pagar l'empresa, i si et demanen una quantitat elevada potser ho deixen córrer i el niu quedarà intacte.” La problemàtica afecta un conjunt de 2.800 explotacions a tot Catalunya, amb 120.000 caixes o arnes, cada una amb 40.000 o 60.000 abelles. Per això en Carles també és partidari de permetre la diversificació de maneres d'eliminar els nius, no només amb biocides que requereixen un carnet de manipulador. “Els apicultors tenim experiència i equip per eliminar nius embrionaris, cal que ens deixin”, afirma.

Els treballadors de l'empresa de control de plagues, amb el seus equipaments protectors que els fa semblar astronautes, ja es dirigeixen cap a les Gavarres a eliminar el niu que tant ha perjudicat en Magí. En aquest cas un doble perjudici: econòmic i també social, perquè té un tracte amb l'Ajuntament de Quart segons el qual a canvi de la corresponent llicència municipal cada any lliura uns quants quilos de mel al banc d'aliments. Justament l'única utilitat possible que en Carles li veuria a la invasora alada que no ens aporta res és aquesta: “Si fóssim en una cultura que inclogués insectes a la dieta: menjar-nos-la.”

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 11-02-2025, Pàgina 11

-El Punt Avui. Nacional 11-02-2025, Pàgina 11

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/societat/article/11-mediambient/2505049-el-triompf-de-la-vespa-que-devora-abelles.html>